

Донеччина: вижити серед «квітів зла»

Надія КОВАЛЬ
(Донецьк)

Після зливи густе повітря пахне липами й трояндами – травень у Донецьку, як ніколи, квітучий. За чверть десята вечора, невелика компанія співає під гітару старі американські хіти. Голос із темряви: «У вас що, дев'ять життів? Ідіть геть!». Терористична організація «Донецька народна республіка» оголосила в місті комендантську годину з десятої вечора до шостої ранку. Республіка незаконна, але виходити на вулицю все одно не варто, навіть у такі гарні вечори. Втім, про події травня на Донеччині – по черзі.

Референдум, майже народний

11 травня в Донецькій області відбулося кілька «референдумів»: десь голосували за приєднання до Дніпропетровщини, десь проходило жартівливе опитування стосовно об'єднання з Великою Британією – адже «батьком Донецька» називають валлійського підприємця Джона Юза. На противагу цим плебісцитам, спрямованим на підтримання єдності країни, відбувся псевдореферендум за утворення Донецької народної республіки. Для проведення цього опитування сепаратисти зайняли низку шкіл і палаців культури області – напередодні до приміщень «завітали» представники ДНР та встановили урни для бюлетенів. Спротиву радикалам не чинили – не варто сперечатися з озброєними чоловіками.

У бюлетенях сепаратистів було одне запитання: «Чи підтримуєте Ви Акт про державну самостійність ДНР?». Дві відповіді: «Так» чи «Ні», відмічати можна як завгодно. Списки виборців «республіканці» склали не всюди, але для отримання бюлетеня достатньо було пред'явити паспорт із місцевою пропискою. На деяких «дільницях» можна було голосувати за дружину, сина та «за того хлопця», на деяких – по-чесному, тільки за себе. Бюлетені мали аматорський вигляд: малі папірці, роздруковані на ксероксі. Воджі молоді «республіки» виправдовувалися: на якісну організацію забракло коштів.

На «дільницях» утворилися черги, причина – дефіцит дільниць. Так, у Маріуполі замість 200 дільниць працювало п'ять – через те і скупчення людей. Більшість голосуючих – пенсіонери, але була і молодь, деякі приходили родинами. В основному, голосували за створення республіки. Прихильники єдиної України проігнорували захід, щоб не надавати йому легітимності своєю присутністю. Взагалі, не всі

Референдум у Донецьку, 11 травня

розуміли, що обирають: деякі літні люди, особливо мешканці сіл, вважали, що ДНР принесе мир, спокій і єдність України.

Політичні експерти оцінюють явку на «референдумі» від 10% до 30%. У Донецькій республіці іншої думки: голова «Центрвиборчкому» ДНР Роман Лягін повідомив про явку 74,87% виборців. Результати «плебісциту» представники ДНР оголосили вже ввечері 11 травня. За даними сепаратистського ЦВК, «за» створення «Донецької народної республіки» проголосували 89,07%, «проти» – 10,19% і 0,74% бюлетенів були зіпсовані. Росія на плебісцит сепаратистів відреагувала стримано: ініціативу ДНР похвалили, але конкретних кроків до визнання нової «держави» не зробили. Члени ДНР регулярно пишуть у Кремль грамоти з проханнями надати їм військову допомогу, але Росія офіційно відповідає ввічливим мовчанням.

Так чи інакше, очільники ДНР приступили до формування вертика-

лі влади. Уряд «республіки» очолив російський політехнолог Олександр Бородай, президент «Верховної ради ДНР» – колишній функціонер МММ Денис Пушилін. Серед членів уряду є представники Партії регіонів, місцеві бізнесмени, громадяни Росії. Цікаво, що третина нового «уряду» відмовилась від посад, більшість аргументувала це тим, що навіть не знала про своє призначення. Певні конфлікти є і серед очільників «ДиРи» (так «Донецьку республіку» охрестили проукраїнські активісти): час від часу вони звинувачують одне одного у зрадництві, слабкодухості та інших гріхах. Зокрема, претензії до умовно «ідейних» сепаратистів Донецька періодично висловлюють агресивні бойовики, які облаштувалися у Слов'янську.

Поки молода «країна» розбудовує держапарат, Генеральна прокуратура України визнала «Донецьку народну республіку» та її «сестру» «Луганську народну республіку» терористичними організаціями.

Вибори «мимо каси»

Референдум у Маріуполі, 11 травня

Влада України і міжнародна спільнота результати «референдуму» ДНР не визнали. Втім, сепаратистам фактично дозволили провести їхнє «свято демократії», щоб не посилювати напруження в регіоні. Представники ДНР, своєю чергою, позбавили можливості голосувати 25 травня 81,8% виборців від загальної кількості виборців Донецчини – такі дані Донецької обласної організації Комітету виборців України. Права голосу позбавили мешканців 23 міст і шести районів області. Цьому передувала вакханалія із нападами бойовиків на окружні виборчі комісії, викраденнями документації, списків виборців і членів виборчкомів.

На Донеччині президентські вибори пройшли, в основному, на заході області – там ситуацію контролює українська влада й члени добровільного батальйону територіальної оборони «Донбас». Також відзначився Маріуполь: там працювали майже всі виборчі дільниці, 202 з 216. У Донецьку не відкрилася жодна виборча дільниця. Усього 25 травня в області працювали вісім ОВК з 22, 552 виборчі дільниці з 2430, на голосування

прийшли 100 812 осіб, або близько 16% від кількості людей, внесених до списків виборців, – таку інформацію надала прес-служба Донецької облдержадміністрації.

Окрема морока виникла із підрахунками «голосів Донбасу». У ніч на 26 травня в окружних виборчих округах Донецької області дала збій інформаційно-аналітична система «Вибори», тому члени ОВК перевіряли та рахували дані протоколів дільничних виборчих комісій вручну. Крім цього, з мір-

кувань безпеки деякі ОВК евакуювали до Дніпропетровська, і вони почали обробляти дані пізніше, ніж в інших регіонах України.

Сто тисяч мешканців Донеччини, як і українці з Півночі, Півдня й Заходу країни найбільше голосів віддали за Петра Порошенка: він набрав 36,15%, на другому місці – Сергій Тігіпко із близько 20% голосів. Юлія Тимошенко, попри низку візитів на Донбас навесні, отримала в області лише 7,71% голосів.

Смерть героїв: кривавий досвід

Паралельно з референдумами й виборами протягом місяця в області тривала антитерористична операція. Як зазначив керівник Центру військово-політичних досліджень Дмитро Тимчук, втрати серед українських військових співвідносяться з втратами серед терористів як 1:10 чи навіть 1:20. Втім, не можна недооцінювати бойовиків, які діють нахабно, прикриваються цивільними й атакують мирних громадян, щоб скомпрометувати Збройні Сили України.

Нещасливим для країни стало 13 травня – під Краматорськом колоною українських військовиків обстріляли диверсанти, загинуло семеро десантників. Декілька десятків бойовиків довго готувалися до нападу, заздалегідь обладнали позиції, використовували гранатомети й вели щільний прицільний вогонь зі стрілецької зброї.

Вранці, 23 травня, бійці батальйону «Донбас» потрапили в засідку прибічників ДНР «Схід», втрати й полонені були з обох сторін. Увечері того самого дня озброєні представники «ДиРи» прийшли до лікарні, де перебував поранений член «Донбасу»: екстремісти хотіли забрати потерпілого, щоб «негайно його вби-

ти». На щастя, медики змогли вгамувати терористів, але відтоді люди в камуфляжі та з георгіївськими стрічками періодично навідуються до лікарень, пильнуючи чи то своїх, чи то «ворожих» поранених.

Неочікувана трагедія сталася 29 травня: терористи збили з переносного зенітно-ракетного комплексу вертоліт з бійцями Нацгвардії та МВС. Загибло 12 українських військових, серед них – генерал-майор Сергій Кульчицький.

Військові спеціалісти списують ці трагедії на брак бойового досвіду в українській армії й помилки керівництва АТО. Звертають увагу на відсутність чіткої координації дій між ланками українського військового апарату, вказують на можливість зради й саботування серед силовиків. Лунають заклики до закриття державних кордонів: терористи регулярно отримують гроші, зброю й «свіжі кадри» з російської сторони.

Важливий аспект – бойовиків деінде підтримує населення, просто лягає під українські БТРи, аби завадити «вторгненню київської хунти». За таких умов важко назвати його «мирними жителями»: якщо люди заважають армії своєї країни виконувати обов'язок, це – посібники терористів.

Утім, наприкінці травня ця проблема почала розв'язуватися самостійно: через численні мародерства людей із автоматами й георгіївськими стрічками цивільні підтримують екстремістів дедалі менше. Розголосу набуло відеозвернення російського диверсанта, «міністра оборони ДНР» Ігоря Гірка на прізвисько «Стрілок», який звинуватив мешканців області в пасивності й небажанні воювати «на передовій», себто у Слов'янську, і закликав йти до «народного ополчення» навіть жінок.

Активно протидіяти бойовикам люди не можуть: з великими руками не підеш на бійця з гранатометом, і страшно подумати, до чого ще треба довести громадян, щоб вони, беззбройні, таки піднялися проти терористів. Мешканець Слов'янська, «найгарячішою» точки, на умовах анонімності розповів, що нині населення міста неоднорідне за переконаннями, але всі вже втомилися від безладу і ніхто не хоче війни. «Багато громадян стояли раніше на блокпостах, але перестали туди ходити, бо «перестали платити». Хто такі представники ДНР, розуміють не всі, але це і неважливо для більшості. Постійні бомбардування ввечері і вночі підсилюють негативне ставлення до влади в особі Турчинова та ін-

Національна безпека

ших... Ситуація складна, місто просякнуте страхом, роботи немає, дітей адекватні батьки тримають удома. За великим рахунком, люди просто хочуть працювати, все інше – піна, яка зникне так само швидко, як і з'явилася, – вважає житель Слов'янська.

Надія патріотів Сходу – добровільний батальйон територіальної оборони «Донбас». Хлопці-добровольці взяли під контроль населені пункти на заході області й допома-

гають Збройним Силам України виконувати бойові завдання на Донеччині. Наприкінці травня командир батальйону Семен Семенченко домовився з міністром внутрішніх справ Арсеном Аваковим щодо створення на базі «Донбасу» загону спецпризначення Національної гвардії.

У підсумку бої в області тривали весь місяць і триватимуть ще. «Больовими точками» зали-

Бійці батальйону «Донбас»

шаються Слов'янськ, Краматорськ, Горлівка, загострилася ситуація і в Донецьку.

Картинки з життя

8

Повернімося знов до дня позачергових президентських виборів: тоді, 25 травня, осередком активності в Донецьку стали прихильники ДНР. На площі Леніна в центрі міста вони влаштували мітинг із урочистим привітанням членів батальйону «Схід» – його представники, в камуфляжі та з георгіївськими стрічками, приїхали до площі на військових вантажівках. Один із членів «Сходу» на камеру зізнався журналісту CNN, що є «кадіривцем» – військовим із Чечні, який підпорядковується президенту цієї республіки Рамзану Кадірову. А той, своєю чергою, без тіні сумніву каже, що готовий направити стільки бойовиків, скільки каже Путін.

Батальйон «Схід» розважив місцевих стріляниною в повітря, потім чоловіки зі зброєю вишикувалися навколо площі Леніна – напевно, охороняли прибічників ДНР. Поруч із цими автоматниками дивним видавався автопарк із дитячих машинок напрокат. Згодом частина радикалів під радянські пісні вирушила до мальовничого куточка Донецька поруч із ботанічним садом – там розташований маєток найбагатшого українця Ріната Ахметова. Господаря вдома не було, екстремісти залишили там озброєну охорону.

Наступного дня сталося неочікуване: АТО дійшла до Донецька, що правда, до околиць міста. У ніч на 26 травня терористи з ДНР увірвалися до Міжнародного аеропорту імені Сергія Прокоф'єва й почали вимагати, щоб об'єкт полишили українські військові, які вже кілька днів його охороняли. Арміїці поставили зустрічний ультима-

тум: до першої години бойовики мають забратися геть. Тих, хто складе зброю, силовики обіцяли відпустити.

Компромісу не досягли, почалася стрілянина, в результаті загинуло 36 осіб, є 31 поранений. Серед цивільних убито двоє, поранено четверо. На ресурсах ДНР пишуть, що серед їхніх представників більш як сто осіб загинули, більш як 200 – поранені. Українські військові зазначили, що серед їхніх службовців утрат не було. Після бою в аеропорту в донецьких лікарнях з'явилися громадяни Москви й чеченських Грозного і Гудермеса.

29 травня терористи провели передислокацію: Донецьку ОДА зайняли бійці батальйону «Схід», будівлю покинули прибічники ДНР, котрі мешкали там раніше, деяких із них члени «Сходу» затримали. Одна з озвучених цілей такої рокировки – зробити на базі облдержадміністрації «будинку уряду» Донецької республіки. Біля ОДА розібрали барикади, які трималися з початку квітня, втім, представники ДНР обіцяли незабаром зробити нові, міцніші.

Після успішного взяття аеропорту, АТО трішки «заспокоїлася», хоча мешканці Донецька регулярно чують гул військової авіації, навіть коли немає активних бойових дій. Гуркіт зму-

Донецьк, 25 травня

щу хвилюватися: це грім чи бомбардування? Час від часу донецька влада змушує оминати район аеропорту, бо там чути постріли. Майже всі магазини закриваються після дев'ятої вечора, людей на вулицях – одиниці. У місті – розгул криміналу: тільки 27 травня, за даними донецької міліції, вкрали 14 автомобілів, почастишали злочини із застосуванням вогнепальної зброї.

ДНР оголосила в Донецьку «комендантську годину»: з восьмої вечора має припинятися рух транспорту, людям категорично не рекомендується залишати домівку з десятої вечора і до шостої ранку, при собі бажано мати документи. Звичайно, жодної юридичної сили такі розпорядження не мають, машини продовжують їздити, поодинокі компанії старшокласників веселяться досхочу, але це – лотерея, і зустріч із представниками «ДиРи» вночі може закінчитися печально. Сумно: травень цього року квітучий і пахучий, а милуватися природою немає можливості.

У ніч на 26 травня ополченці ДНР взяли під контроль аеропорт Донецька

«Сплін та ідеал»

Окрім центральних подій травня, на кшталт виборів-референдумів, є багато фактів, фактиків і «фантиків», про які варто згадати.

Так, перед «референдумом» сепаратистів українська влада обміняла декількох активістів «Донецької народної республіки», зокрема, «народного губернатора» Павла Губарева на трьох полонених співробітників спецпідрозділу СБУ «Альфа», яких майже місяць утримували у Слов'янську. Що було із українськими силовиками в ув'язненні – загадка, з часу їх визволення жодної інформації про них не надходило. Показово, що «народний герой» Губарев на свободі виявився нікому не потрібним, навіть жодної посади в «уряді ДНР» не отримав. Утім, колишній студент-історик Губарев залишається активним, оголосив про створення партії «Новоросія» і закликає до об'єднання в цю саму Новоросію вісім областей України: Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Луганську, Миколаївську, Одеську, Харківську й Херсонську.

Захоплення заручників стало бідою Донеччини. Ніхто вже не знає, скільки бранців на поверххах Донецької ОДА та в підвалах СБУ Слов'янська і Донецька. Загальна кількість полонених сягає кількох сотень. Декого «беруть» помилково, як шпигуна чи представника «Правого сектора», і згодом відпускають – що правда, перед тим можуть добряче відлупцювати. Членів донецьких виборчкомів викрадали на період ви-

борів, у полоні не били, і після 25 травня усіх поступово відпустили. Деяких активістів утримують у заручниках довго, інформації про них немає.

Мільярдер та неофіційний господар Донбасу Рінат Ахметов підбадьорив спільноту запровадженням акції, яка в народі дістала назву «гудок Ахметова». Від 20 травня щодня опівдні водії та підприємства гудуть п'ять хвилин на підтримку миру та заради припинення насильства в регіоні. У перші дні акція супроводжувалася мітингами на підприємствах, що належать до групи СКМ, власником якої є Рінат Ахметов. Донецький бізнесмен також записав кілька палких звернень, у яких розкритикував представників ДНР.

Підтримка таких людей, як Ахметов – це завжди приємно, та чи не запізно? І яким буде практичний результат цих виступів? Бойовиків патріотичний гудок не оглушив, навпаки, вони потрошки автомобілі деяких водіїв, які підтримали акцію.

До речі, патріотично гудів і голова Донецької ОДА Сергій Тарута. Це перше, що спадає на думку, коли починаєш згадувати дії законної влади регіону у травні. Періодично очільники міст і районів області, сам керівник ОДА засуджують дії терористів і закликають громадян до пильності й відповідальності. Але більшість мешканців області давно «тихіше води», а на екстремістів ця виховна робота навряд чи подіє. Здається, влада – сама по собі, гро-

Сказано!

Із Донецької та Луганської області не отримано 422 мільйонів гривень податків. Уряд заклав усе до копійки – пенсії, зарплати, пільги, субсидії. Рівень того, що ми збираємо, й того, що платимо, – один до двох. Тобто ми збираємо 55 відсотків, а платимо в Донецьк і Луганськ 100 відсотків коштів. Чому ми це робимо й будемо робити? Тому що Донецьк – це Україна, Луганськ – це Україна. Озброєні терористи в Краматорську, Слов'янську й Антрациті почали грабувати банки, нападати на працівників «Укрпошти», відділення «Ощадбанку». Люди, які несуть кошти пенсіонерам, не можуть вийти навіть зі свого приміщення, тому що їх грабують просто на вулиці «мирні» громадяни з автоматами Калашникова.

(З виступу Прем'єр-міністра Арсенія Яценюка на пленарному засіданні ВР України 3 червня).

мадяни – також, ідесь поруч вимахує кулаками ДНР.

Тож наприкінці травня Донеччина залишається небезпечним для мирного життя регіоном. В області – спека, і велика радість – злива: сподіваєшся, що сильний дощ поприбиває до землі «квіти зла», себто терористів-екстремістів, і залишаться лише троянди та півонії. Хоча Донецька область майже не голосувала на позачергових виборах, багато надій тут покладають на нового Президента України: можливо, повноцінний лідер держави нарешті наведе лад у східному регіоні України?

Понад 2 тисячі переселенців зможуть знайти притулок на Слобожанщині

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ

Перші 95 переселенців зі Слов'янська приїхали трьома автобусами до Харківської області. Залишити рідне місто їм довелося у зв'язку із загостренням ситуації та проведенням антитерористичної операції на Донеччині. Люди спілкуються неохоче, кажуть, що до останнього не хотіли виїжджати, але змушені були це зробити через небезпеку й побоювання за здоров'я та психіку дітей.

Розселитимуть перших переселенців зі Слов'янська в одному із дитячих таборів Куп'янського району. Людям пообіцяли притулок до того часу, поки ситуація на Донеччині не стабілізується. Своєю чергою, переселенці сподіваються, що повернуться додому вже найближчим часом. Готові прийняти донеччан і в Ізюмському районі. За словами голови Ізюмської РДА Любові Шамрай, наразі для них підготовлено понад 150 місць.

– В основному, це окремі будинки в селах Ізюмського району. Там є всі необхідні для проживання умови – вода, газ, світло. Ми також готові допомогти і продуктами харчування, – обіцяє Любов Шамрай.

Голова району зазначає: поки що переміщення людей є внутрішньосі-

мейним – вони переїзжать до родичів. Так, днями в одне з сіл Ізюмщини зі Слов'янська переїхала жінка з 10 дітьми.

– Мама, окрім власних, привезла дітей своїх друзів, колег і знайомих. Влада району готова допомогти їм усім необхідним. Так, хлопчик-дев'ятикласник складатиме іспити в місцевому Навчально-виховному комплексі, а найстаршого – третьокурсника будівельного технікуму – вже влаштували на роботу, – розказала Любов Шамрай.

...Напередодні Донецька обласна державна адміністрація звернулася до керівництва Харківської області з проханням прийняти 350 переселенців зі Слов'янська. За словами голови Харківської обласної державної адміністрації Ігоря Балути, кількість

людей, які перетинають кордон Харківської області з боку Луганщини та Донеччини, за останні декілька днів значно збільшилася.

На Харківщині для проживання переселенців підготовлено понад 60 об'єктів, здатних прийняти до 2400 осіб.